

Egyetlen új lelőhelyet találtunk a Benta- és a Zámori-patak összefolyásánál, ahonnan jellegtelen őskori cserepek kerültek elő; megnevezése Érd, Országúti dűlő.

VICZE MAGDOLNA

119. Fadd, Jegeshegy

(Tolna megye) LT, Ró, H

Az 1998-ban megkezdett ásatások folytatásaként idén kb. 400 m² felületen, az erősen erodált domb tetején 25 sírt tártunk fel. A sírok közül öt La-Tène B kori, gazdag mellékletű szórthamvasztásos kelta, kettő teljesen kirabolt csontvázas késő római sír volt. A sírok zöme 10–11. századi köznépi magyar temetkezés. Utóbbiak leletanyaga: varkocskarika, S-végű karikák, különböző típusú gyöngyök, sodrott bronz nyakperec, kígyófejes karperecpár, hegyesedő végű karperec, pánt- és huzalgyűrűk.

Az ásatáson részt vett Czövek Attila (JATE) és Balogh András régészhallgató (JPTE).

ÓDOR JÁNOS GÁBOR

120. Fábiánsebestyén, Pusztatemplom

(Csongrád megye) Ó, Kö

A község határának nyugati részén, a Kórógy-ér bal partján emelkedő őskori kurgánon a középkorban téglából épült templom állott, amelynek ma már csak egyik sarok-támpillére látható. Az elmúlt években is többször esett a lelőhely különböző bolygatások áldozatául. Eddig egyedül 1970-ben került sor a halom tövében kisebb leletmentésre, a romok módszeres kutatására nem. Az OMvH által biztosított összeg felhasználására került sor. Ezen a pénzen Rózsa Gábor mérnök-muzeológus irányításával Gyenge Antal és Kulcsár László tanár elvégezte a halom szerkezetére információkat szolgáltató talajfúrásokat. Feltáró munkára nem került sor.

SZABÓ JÁNOS JÓZSEF

121. Felsőnána, Rókás-dűlő

(Tolna megye) B, LT

A falutól DNy-ra, a Murgai-víz É-i partján, a Szállás-heggyel szemben húzódó dombon, szántásban, illetve éppen kelő kukoricásban hamus foltok láthatók. Leletek főleg a foltokban találhatók, és az előző napi eső által kimosott kis árkokban. A lelőhely kiterjedése kb. 150–200 × 500 m. A leletek zöme késő bronzkor – kora vaskor és kelta.

MIKLÓS ZSUZSA

122. Felsőzsolca, Nagyszilvás, középkori templom és temető

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Kö

1999. szeptember 20. – október 15. között – egy hét megszakítással – folyt régészeti feltárás a középkorban még folyó övezte Nagyszilvás-dombon. A lelőhelyre 1993-ban

terepbejárás során bukkantak rá a régészek, akik már ekkor is kiszántott köveket és emberi csontvázak maradványait találták a helyszínen. A magántulajdonban lévő terület gazdái földművelés közben szintén nagy mennyiségű embercsontot találtak, így úgy döntöttek, hogy hozzájárulnak ahhoz, hogy telkükön régészeti feltárás kezdődjön.

A fent említett három hét alatt a Felsőzsolcai Önkormányzat által biztosított közhasznú munkások segítségével, a Magyar Nemzeti Múzeum Középkori Főosztályának irányításával kutattuk meg a Nagyszilvás u. 23. alatti telket. Ebben az időszakban három kutatóárkot nyitottunk – összesen 88 m² felületen.

Egy 14. század eleji tizedlajstromból tudjuk, hogy ekkortájt Felsőzsolca gazdag település lehetett, hiszen több egyházi adót fizetett, mint a század végén felemelkedő Miskolc. Valószínű, hogy a középkori Szent Mihály tiszteletére felszentelt plébániatemplom maradványai még 1746-ban is jól láthatóak voltak, amint azt a Canonica Visitacio említi.

Az ásatás legfontosabb eredménye, hogy megtaláltuk a középkori település templomának maradványát. A templom észak-nyugati sarkának alapozását sikerült feltárnunk egy rövid szakaszon. A fal alapozási árkát meszes-köves törmelék töltötte be. A feltárás során több faragott követ – kváderköveket és téglákat is – találtunk. Egyelőre a templom hajóját és szentélyét nem sikerült megkutatni, mivel az a szomszédos telek alatt rejtőzik. A templom korára utaló leletet nem találtunk, de szerencsére sikerült néhány sírt feltárni a templom belsejében. Ezek a sírok korábbiak, mint a feltárt kőtemplom maradványa, mivel a templom nyugati falának alapozásakor több sírt elvágtak. Ez alapján valószínűnek tűnik, hogy korábban itt egy kisebb fa- vagy kőtemplom állhatott, amelynek egyelőre még nem találtuk meg a nyomát.

I. Szent István király foglalta törvénybe, hogy minden tíz falu köteles építeni egy templomot. Szent László törvényei pedig kimondják, hogy a templom köré kell temetkezni, amely szokást csak Mária Terézia törölte el a 18. században.

A kutatóárkokban a 14 nap alatt kibontottuk a középkori templom körüli temető hetvennégy sírját. A temetőt valószínűleg a 17. századig használhatták, amikor is a település a török támadások és az azt követő pestisjárvány miatt elnéptelenedett, a túlélők beköltöztek a biztonságosabb Miskolcra. A holtakat keresztény szokás szerint Ny-K-i tájolásban temették. A sírok egy részét későbbi beásások, sírok bolygatták meg, de jelentős hányaduk eredeti helyzetben került elő. Az elhunytakat deszkakoporsóba helyezték, melynek maradványát öt esetben sikerült feltárnunk. A sírokban kevés mellékletet találtunk, a 20. sírban deréktájt vascsat került elő, a 27. sírban egy 14–15. századi – valószínűleg észak-itáliai – dénár.

Reméljük, hogy a jó eredményekkel kecsegtető ásatást jövőre folytatni tudjuk és sikerül feltárnunk a teljes templomot.

SIMONYI ERIKA